

njajo tudi druge zvezde svoje mesta. Tako bo severna zvezda čez sto let popolnoma odstopila svoje mesto drugi zvezdi. Točka, okoli ktere se suče naše solnce s svojimi planeti, se zove „središnje solnce“ (Centralsonne); da pa ta točka ni kako telo, ampak samo mesto v „rimski cesti“, se tako vé. To mesto je od solnca 537 svetlobnih let daleč, solnce pa, ki v vsaki minuti preide polosmo miljo, obteče to točko v 18 in pol milijonov letih, po takem predrvi vsako leto 250 milijonov milj.

Neizmerno morje solnc se nam tedaj kaže na zvezdatem nebu; ti svetovi napolnujejo nam srce s strahom in čudenjem ter najbolj učenega zvezdarja vrtoglavica obide, kadar hoče, da le količkaj natanko pregleduje in premerja nebesni svet. Kako majhna je naša zemlja v tem morji svetov, kako neznatni narodi, ki živé na nji, kako pa je sopet veličasten duh človeški, kateri more vse to prešiniti!

Peščenikar.

Tičja tožba.

Sramuj se, zvér brezpernata dvonoga,
Lovit' pa davit' nas nedolžne tiče!
Kaj žal'ga ti storimo sirotice,
Da tak zatiraš nas, povej za Boga!

Gosenc ti pokončamo na — voznice,
Ki sadju, kuhi, huda so nadloga;
Brez nas lovic bi vrtov, polj in loga
Zelenje ti požrle vse do klice!

In ti še nas zatiraš — u plačilo!
Zatiraš v lastno škodo si obilo!
Sramuj se zvér brezdušna, zvér brezumna!

Zakaj bi šola ¹⁾, cerkev ²⁾ ne svarila,
Zakaj oblast ³⁾ nas lova ne ubranila?
Imele mé bi mir, — ti polne gumna!

Tičkomil.

Slovenske starine.

Zakaj se trg Kozje veli „Drachenburg“?

Spisal Davorin Terstenjak.

Trg Kozje na dolnjem Štajarskem je dve uri od Reichenburga, kakošne tri ure od rogačke Kisle vode, v tesni pa romantični dolini.

Ko sem po ti okolici popraševal, kaj mi vedó povedati o početku slovenskega imena „Kozje“ in nemškega „Drachenburg“, sem slišal sledeče tri povesti:

Eden mi je rekel, da na bližnji gori imenovani: Veternik (Sturmberg), na kateri copernice rade na-

¹⁾ Kdo li ima toliko priložnosti, pa tudi dolžnosti, dajati primerne nauke in svarila zoper mučenje in zatiranje tičev, kakor ravno učilnica in odgojilnica nepremiselne mladine, ker ima ravno med njo vsaki dan pred sabo najhuje zalezovavce in zatiravce tičev?

²⁾ Tudi za cerkev ni neprimerno, temuč vse pristojno in še sveta dolžnost, tudi v naukih za odrasle ljudi dokazati pregrešnost mučenja božjih stvarí, posebno pa nedolžnih in koristnih tičev, ktere zatirati ni le grda nevhvaležnost, temuč tudi ravno tako škodljiva kakor brezumna sirovost.

³⁾ Prepovedi zoper tičji lov dajó se le papirju, ne pa tičarjem, dokler ne skrbé tudi djansko za ubran tega lova. Ubrani se pa prav lahko že samo z ubranjenjem razprodaje tičev: kajti sam za-se jih le malo kdo loví, in ta jih ne zatere veliko. Ob prepovedanem času zasačenemu lovcu, prodajavcu in kupovavcu pa le tiče poberite, ter pošljite mrtve v bolnišnico za bolnike, žive pa izpusite in vtaknite namesti njih lovca, prodajavca, kupovavca v zapor, kogarkoli izmed njih zasačite pri lovu ali kupčii. Brez kupovavca gotovo ne bo prodajavca, brez prodajavca pa tudi lovca ne. Ubran prodaje je najloži in najzdatnejši pomoček zoper tičji lov.

Pis.

pravljajo hudo iho in vetrovje, je nekđaj pastirček pasel kozé; huda burja pa ga je s kozami vred pahnila v dolino, kjer sedaj trg stoji, ker je hudo klel in z bičem pokal, ko je začelo grmeti, namesti da bi bil molil.

Drugi so mi pravili, da nek kozjansk grof je na Veterniku ubil draka (pozoja, zmaja), kateri mu je kozé požiral, zato je grad dobil ime „Drachenburg.“

Od tretjega sem slišal, da še sedaj je v Veterniku skrit drak, kateri ima kozjo glavo.*)

Vse te povesti imam jaz za ostanke staroslovenskih mitov.

Muže, povodni, bórní oblaci, tema, zimsko meglovje so v starih mitih bili simbolizovani po pozojih, ktere so bogovi luči in svetlobe premagali; tako grški Apollon Pythona ¹⁾ indiški Indra pozoja Ahis, Kršna zmaja Putâna = gršk. Python, ²⁾ in kačo Kalya; slovanski Krak pozoja Vavel; česki Trut = vedskemu; Trita: „lutu san“ Radogost pozoja: Cirnitra = Černitra, nigritudinem faciens, paludinem faciens, primeri slov. čern, Sumpfbach, s suffixom tra = sansk. tra, lat. tro, trum, slov. tra. ³⁾

Pa v kakošno zavezo pride koza s pozojem?

Koza s svojo kocasto dlako simbolizovala je dežapolno kocasto meglo, zato ima grški Zeus škit: *ἀγυς*, ktera beseda v grščini pomenja „Ziegenfell“ in pa „Sturmwind.“

Učeni Hanuš ⁴⁾ piše, da je na Českem prestara navada, kadar grmi, koze dojeti, ker koza bila je bogu groma Perunu posvečena. (O simbolu koze beri Schwenk „Sinnbilder“ str. 544 itd.)

Koza je tudi bila simbol vulkanskih izlomkov, zato jo Srbin rad imenuje: „lomigora“, die Bergzerbrecherin.

V grškem mitu je Typhoëus, personifikacija vulkanskih izlomkov, oče Chimaire — pošasti, ktera je od spredaj bila lev, v sredi koza, odzadaj pa pozoj, in ktero je ubil lučni junak Bellerophon, ktero ime je učeni Pott ⁵⁾ izvrstno primerjal vedskemu: Vertrahan.

Pozojški orjaš Vertra pa se tudi veli Vala; prvo ime se ujema s slovanskim: Velet, Volot — poznavanje za orjaša, drugo s slovanskim: Vol, Vel, Vil reduplikovano: Vavel,**) Vovel, Vuvel, imena orjašev v slovenskih povestih.

Vartra, Vertra pomenja po učenem Rothu: ⁶⁾ „der Einhüller, Einwinder, Einwikler“ iz korenike: var, val, einhüllen, winden, slov. val, vel; tudi prvotno var, ver še imamo, kakor sem dokazal v svojem članku: „o Vili“ razglašenem v „Glasniku.“

Vartrahan, Valhan pomenja: der Vartra

*) Kaže se še potok dereč, po katerem je nekđaj drak, pozoj priplaval v Kozje. O naturnih prikaznih, ktere se sedaj že redko zgajajo v okolici kozjanski Nemcem imenovanih „wilde Jagd“, pričakujemo popis od prijateljske roke. Pis.

¹⁾ Primeri Schwenk „Myth. 7, 85. 293., Schwarz „de antiquissima Apollonis natura“ str. 30, Lauer „griech. Myth.“ str. 260. 263. Curtius in Gerhard v „Archaeolog. Zeitug“ 1855, str. 19.

²⁾ Obširniše beri v izvrstnem članku: „Die Arier der Urzeit von Moriz Carriere v „Illustriert. Familienbuch“ 1861. Neue Folge I. B. V. Heft.

³⁾ Ta suffix nahajaš v sansk. djautra, slov. jutro, lat. aratro, česk. oradlo, slov. oralo, izvorno: oratro — oratlo, slov. vitra, die Windenspleusse iz korenike vi. (Glej Pott „Etym. Forsch.“ II. 555. 556.)

⁴⁾ Hanuš „Bajesl.“ koled. str. 75.

⁵⁾ Pott v „Kuhnovi Zeitschrift“ IV, 416 — 441 primeri tudi: Preller „Griech. Myth.“ II. 54.

**) Zato se mogila pri Krakovem, na kateri je ubil Krak draka, veli: Vavel.

⁶⁾ Roth „Die Sage von Feridun“ v „Zeitsch. für die deutsch-morgenl. Gesellschaft“, kjer vedskega Vartrahana primerja z iranskim Verethraghna-tom. Pis.